

Magni Arge heldur røðu á Vinnuháskúlanum

Sjómaðurin ber Føroyar um allan heim

Jan Müller

29.06.2015 - 12:58

Oljan.fo

“So væl roynist føroyski sjómaðurin, at hann mannar eisini onnur enn tey føroysku skipini, og yvirhøvur hava føroyskir sjómenn bæði á brúnni, í maskinrúminum og á dekkinum gott orð á sær um allan heim. Í dag kunnu vit væl siga, at føroysk sjófólk branda Føroyar betur enn tey flestu,” segði Magni Arge, formaður í Oljuvinnufelagnum m.a. í røðu á Vinnuháskúlanum fríggjadagin. Her er røða hansara:

“Fari fyrst at takka fyrri at fáa høvi at bera tykkum kvøðu, sum í summar hava lokið prógv sum skiparar, skipsførarar og maskinmeistarar. Beri eisini Vinnuháskúlanum eina tøkk og viðurkenning, sum skipar fyrri hesum so týðningarmiklu útbúgvingum fyrri okkara samfelag.

Stórur partur av føroyskum skaldskapi snýr seg um havið og okkum, tí havið fyllir so nógv í okkara tilveru. Úr havinum draga vit fiskin, sum okkara búskapur og livilíkindi hava hvílt á í mong ár, og á firðunum ala vit laksin, sum fyllir so nógv í okkara útflutningi í dag.

Havið rammar inn okkara oyggjar, so tú ongantíð ert longur enn fimm kilometrur burtur frá sjónum, líkamikið hvar vit eru stødd í landinum. Løgið er tað tí ikki, at okkum altíð leingist at síggja sjógvin, sama hvar vit eru stødd í heiminum. Ja, so nógv er havið partur av okkum, at ein finni, sum skrivaði bók um føroyingar, kallaði bókina “Atlantshavets cowboys.”

Framgongd á egnum kjøli

Sjógvurin og havið eru ikki bara avmarkandi fyri okkara land. Havið er eisini sambindingarliðið til onnur lond og annan heim, tí eftir sjónum sleppa vit til nærum øll heimsins lond. Okkara elstu forfedrar komu hendanvegin eftir sjónum, og norðbúgvur, sum fóru í víking, vóru tiltiknir sjómenn.

Í Føroyingasøgu lesa vit um Trónd í Gøtu, sum fyri 1000 árum síðan helt leiðina úr Føroyum suður til Háloyri, sum í dag er Helsingør, og Heiðabú, ið nú er Hedeby, at keypa og selja. Í mong ár var títt og gott samband millum Føroyar og grannalondini í vesturnorrøna umhvørvinum.

Eftir øllum at døma kom steðgur í siglingina millum Føroyar og umheimin á egnum kjøli í 16. øld, og meginparturin av búskaparligu søguni, vit kenna frá tá, og til seinnapartin av 19. øld er ein harmasøga um búskaparliga elendigheit í Føroyum.

Men tá føroyingurin aftur fór til sjós og til fiskiskap, gekk framá aftur í Føroyum, og framá hevur gingið líka síðan við nøkrum størri og minni búskaparligum hvøkkum inn imillum.

Eg leggi til merkis í søguni, at tað stórt sæð eru føroyingar sjálvir, sum reiða skipini út í Føroyum, at føroyingar tíðliga í tíðini fara undir at skúla sítt egnu fólk á skipara- og navigatørskúlanum, og at vit manna okkara egnu skip. Hetta eru átøk sprottin úr føroyskum áræði, vilja og framfýsni. Átøkini vóru ikki skorin eftir fremmandum leisti, men eftir tí tørvi og teimum umstøðum, vit sjálvi høvdu at virka undir.

So væl royndist føroyski sjómaðurin, at hann fóru eisini at manna onnur enn tey føroysku skipini, og yvirhøvur hava føroyskir sjómenn bæði á brúnni, í maskinrúminum og á dekkinum gott orð á sær um allan heim. Í dag kunnu vit væl siga, at føroysk sjófólk branda Føroyar betur enn tey flestu.

Virknar lut í oljuvinnuni

Fyri góðum tjúgu árum síðan herjaði hervilig búskaparkreppa í Føroyum. Landið var komið á ørmandarhús, tí vit bæði læntu og brúktu meiri, enn vit tjentu, og so sveik fiskiskapurin, samstundis sum fiskaprísurin fór í botn. Tað var ein ringur kokkteylur, og hópur av fólkum rýmdi av landinum.

Í øllum tí dapurskygni, sum fylgdi við, tendraðist kortini ein vón, tá undirgrundin kom á føroyskar hendur, og fólk fóru undir at búgva til oljuleiting við Føroyar. Vónirnar vóru sjálvandi, at vit funnu olju, so Føroyar kundu gerast eitt norðuratlantiskt oljuemirat.

Tíbetur satsaðu vit tá uppá at førleikamenna føroyskar fyrítøkur og einstaklingar, so vit kundu taka virknan lut í oljuvinnuni. Satsingin upp á førleikameningina var stór og speglaðist aftur í vinnuni, lóggávuni og hugburðinum hjá arbeiðsfólki. Dreymurin var at skapa arbeiðspláss og ein nýggjan vinnuveg í Føroyum, sum vit fingtu stóra gleði av, líkamikið um vit raktu við olju ella ikki.

Nú 20 ár seinni kunnu vit fegnast um, at vit satsaðu, sum vit gjørdu, tí hóast vit ikki hava funnið olju í rakstrarverðum nøgdum, hava vit í dag fleiri fyrítøkur, sum eru frammalaga í oljuvinnuni, og fleiri enn 1000 störv, sum eiga týðningarmiklan lut í føroysku bruttotjóðarúrtøkuni.

Okkara maritima bakgrund hóska sera væl til oljuídnaðin, og okkara leiklutur í oljuvinnuni kemur eisini væl við, nú störvini í fiskiskipaflotanum eru so nógv fækkað og framvegis fækka.

Í byrjanini vóru vit við fyrri at læra, síðan vórðu vit biðin um at manna skip hjá øðrum, og nú manna vit eisini framkomin føroysk skip og taka lut í oljuvinnuni á øllum førleika- og leiðslustigum, ja, enntá í oddasessi hjá einum stórum oljurisa.

Tað var eisini eitt týðandi frambrot fyrri føroyska maritima tænaðstuvinnu, tá West Hercules stevndi inn á Skálafjørðin og ankraði har. Eitt var, at hann rúmtist og lá væl. Annað var, at føroysk vinna prógvaði í verki, at vit eru før fyrri at veita eina krevjandi og kappingarføra tænaðstú á høgum stigi til boripallar.

Hetta er dømi um, at føroysk sjóvinna hevur ment seg til eina víðfevnda maritima tænaðstuvinnu, sum røkkur langt inn í oljuídnaðin, og hetta er hent, tí vit høvdu viljan og áræði at ganga nýggjar leiðir fyrri 20 árum síðani.

Maritimur tænaðstudepil

So er spurningurin, um vit framhaldandi hava brúk fyrri væl lærdum og dugnaligum fólki, sum verða klakt á Vinnuháskulanum. Er pláss fyrri fleiri kandidatunum í hesi vinnuni, nú bæði fiskivinna og oljuvinnan eru í minking? Finnast aðrar leiðir at ganga, sum kunnu vaksa um virkseimið innan maritima tænaðstuvinnu?

Lat meg svara retoriska spurninginum við at siga, at fremsti førleiki okkara, sum gevur okkum fyrimunir fram um so nógv aðrar tjóðir, er júst serstaka maritima umhvørvið, høgá førleikastigið og einastandandi fleksibiliteturin í fólkinum.

Eitt av átøkunum fyrri framman snýr seg um at marknaðarføra Føroyar sum ein tænaðstudepil fyrri øll skip og pallar, sum eru í okkara umhvørvi. Hesi førini fjølgast í tali ár eftir ár. Ferðslan í føroyskum sjógvum er nógv økt, og við smeltandi arktiska ísinum veksur hon upp aftur meiri og kanska nógv skjótari, enn vit kunnu ímynda okkum.

Ferðamannaskipini, sum leggja inn í Føroyum, plagdu at vera um 20 í tali um árið, nú táttu tey í 70, og oljuvinnan sunnan fyrri markið er vaksin munandi og hevur flutt seg nógv tættari Føroyum enn fyrri bara fáum árum síðan.

Tað liggur til høggra beinið at fara undir at marknaðarføra Føroyar miðvíst sum ein maritiman tænastrudepli, eins og vit marknaðarføra Føroyar sum ferðamannaland.

Vit hava eina góða geografiska plasing til at taka ímóti skipunum, og betri pláss er í føroyskum havnum og firðum enn eitt nú í Hetlandi. Prísurin er lægri í Føroyum enn hjá grannunum, og so hava vit eitt maritimt tænastrukervi, sum onnur misunna okkum. Alt, sum skipini hava brúk fyri, er eisini bara ein tíma burtur, tí her er so stutt at fara.

Kenni meg sannførdan um, at skipaferðsla og skipatænastrur fara at vaksa munandi í Føroyum næstu árin, um vit fara undir at fremja tey átøkini, sum skulu til. Hetta fer at vaksa um maritima virkseimið í Føroyum, víðka um útboðið av arbeiðsplássum og økja um eftirspurningin eftir fólki við maritimum førleikum sum tykkara.

Eitt maritimt Silicon Valley

Visiónirnar eiga eisini at vera størri enn so, tí í Føroyum eru umstøðurnar heilt serligar til at menna loysnir til virkseimi, sum knýtir seg at havinum.

Líkamikið um tað snýr seg um fiskiveiði, fiskavørur, aling, sigling, maskintøkni, proressir, forrit ella aðrar tænastrur, ber alt til í okkara lítla landi, tí vit hava so nógvar hugagóðar og uppfinsamar knokkar, sum flyta fjøll, tá teir seta sær nakað fyri og brúka vitanina hjá hvørjum øðrum. Hetta er helst virðismiklasta tilfeingið, vit eiga yvirhøvdur.

Vit eiga at leggja árar í sjógv at skapa umstøður kring eitt innovatívt umhvørvi í Føroyum, sum spesialiserar seg í at menna loysnir og tøkni til maritima umhvørvið. Í tí umhvørvinum er Vinnuháskúlin ein týðandi viðspælari eins og vinnan sjálv og Fróðskaparsetrið.

Fyri summi ljóðar hetta sum fagrir dreymar við ongum støði í veruleikanum, men tað var júst soleiðis, finnar lögdu lunnar undir sína leiðandi støðu innan mobila tøkni, tá teir skipaðu samstørv millum íverksetarar, vinnuna, kapitalin, skúlar og fróðskaparsetur.

Lat meg taka eitt annað dømi: Fyri 20 árum síðan hildu fólk, at veðrið í Føroyum fór at ræða fremmand ferðafólk burtur frá oyggjunum, og at ræstur fiskur var nakað, vit helst skuldu krógva fyri okkara gestum.

Í dag koma ferðafólk kropp av kroppi vetur og summer til Føroya og gjalda góðan prís fyri at vitja eina av fremstu matstovum í Norðurlondum, sum borðreiðir við júst røstum fiski og kjøti í ymsum variantum.

Eisini í framtíðini fara vit at byggja land og vælferð í Føroyum á maritimum grundarlagi, men helst á øðrvísi hátt enn í dag. Vit kunnu gera tað ómøguliga móguligt, bara hugflogið og viljin eru til staðar. Eg síggi fyri mær, at um 20 ár tosa fólk um eitt maritimt Silicon Valley í Føroyum, og her blóma tá betur enn nakrantíð hugflog, áræði og nýmenning av alskyns slag í maritima umhvørvinum.

Hildibjartur í Newcastle

Alt hendir ikki í morgin, men við tíðini rækka vit okkara málum. Soleiðis verður eisini hjá hvørjum einstøkum av tykkum. Tit seta út í kortið og leggja frá landi. So hvørt sum tit taka tykkum fram, verður kósini justerað. Minnist bara til, at tit koma skjótari hagar, tit ætla, um tit sjálv seta kósina heldur enn bara at reka við streyminum.

Øll kunnu geva sítt íkast til at byggja land - summi meiri og summi minni - men alt munar. Eg vóni, tit øll bera føðilandið í hjartanum, líkamikið hvar tit eru, og at tit øll kenna fløvan av at vera partur av føroyska samleikanum. Hann er í sjálvum sær eitt rótfesti, sum er gott at hava við sær, tá vit ferðast um heimsins høv.

Eina nokk so stuttliga søgu um hetta rótfestið skrivar pápi mín í bókarøðini “Teir sigldu úti” um Hildibjart í Dali, son Jens Paula í Dali, sum var sjómanskúlastjóri í eitt mannaminni.

Hildibjartur sigldi undir øllum krígunum við ymsum skipum og ofta saman við donskum sjómonnum. Hann var 26 ára gamal í 1943, tá hann stóð í einari paradu av sjófolkum úr ymsum londum, sum fagnaði Reyða Herinum, tí hann var komin upp í stríðið móti Hitler, og ein russiskur generalur gekk fram við paraduni.

Fyri sjómannaliðini, sum hvørt umboðaðu sítt land, skuldi ein maður trína fram. Norðmaðurin var fyrstur og rópti “Alt for Norge.”

Hildibjartur, sum danir høvdu valt at bera kvøðu fram, hevði ongan hug at rópa “Alt for Danmark,” tí hann var vaksin upp í einum sjálvstýrisheimi.

So í tí løtu, russarin steðgaði framman fyri honum, skar hann í at rópa “Í Føroyum skulu føroyingar ráða!”

Hetta skilti sjálvandi ongin, og summir danskarar hildu hann tosa russiskt. Teir vildu vita, hvar hann hevði lært tað, og hvat tað var, hann segði.

“Eg læt bara sum onki og risti við høvðinum. Eg hevði jú fingið loyvi at siga tað, mær hugaði,” segði Hildibjartur.

Góðu maskinmeistarar, skiparar og skipsførarar: Havið tit blíðan byr fram á leiðini og somuleiðis Vinnuháskúlin!”